

КУЛЬТУРА 11

Лекція #1а:

МУЗИКА

ВИДИ УКРАЇНСЬКХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ

- ❖ Українські народні пісні переважно згруповані в окремі галузі (branches):
 - Обрядові
 - Лірично-побутові
 - Релігійно-церковні
 - Думи

ОБРЯДОВІ ПІСНІ

ОБРЯДОВІ ПІСНІ

- ❖ Це найдавніші із пісень які співає народ.
- ❖ Науковці гадають що ці пісні походять з часів ранніх слов'ян, ще в 8-му та 9-му століттях нашої ери.
- ❖ Переважно ці пісні пов'язані із різними святами та обрядами – звичаями (rituals) що їх переводять підчас свят.

- ❖ Часто ці пісні сполучують із рухами і танцем.
- ❖ Ми називаємо такі споеднання «хороводи».
- ❖ Ці танці супроводжені антифонним (two or more parts to a melody) співом, мали символічні рухи та кроки, і єднали цілу громаду людей разом у виконанні.

КАЛЕНДАРНІ ОБРЯДОВІ ПІСНІ

КАЛЕНДАРНІ ОБРЯДОВІ ПІСНІ

❖ Переважно ці пісні пов'язані із річними святами, змінанми пори року, та змінами робіт на хліборобському календарі.

❖ До цих пісень ми включаємо:

- Колядки і щедрівки
- Веснянки
- Купальські пісні
- Обжинкові пісні
- та інші пісні пов'язані із календаром

КОЛЯДКИ ТА ЩЕДРІВКИ

- ❖ Коляди і щедрівки співається підчас початку зимового циклю свят, тобто пісні які співаємо між Різдвом а Йорданом.
- ❖ Це народні пісні які в дохристіянських часах прославляви створення світу, перехід найдовшого дня в році, та перемоги дня над ніччю – свято сонцестояння (winter solstice).

- ❖ Найдавніші колядки розказували про лицарів, створення світу, народження сонця.
- ❖ В додатку, коляди часто величали господаря і його родину порівнюючи їх до сонця, місяця і зір.

- Гурт *Курбаси*, колядка: "Здибав ся місяць йа з дрібним дощом", Львів.

❖ Щедрівки, нотомість, передають поздоровлення і побажання найкращих ласк, доброго врожаю, щастя, здоров'я, багатства з приходом нового року.

- Polyphony project: Невідома Україна, ново річна пісня:
«Ой учора із вечора», Вінницька область, село
Розкошівка.

- ❖ Із прийняттям християнства, ці пісні додали прославу новонародженого Ісуса, але часто не загубили своїх прадавніх побажань.
- ❖ Протягом століть, нарід додав тисячі нових колядок та щедрівок, з релігійною та світською тематикою.
- ❖ Як і в усіх інших народних мистецтвах, кожне село, кожний район, кожна область мають свої унікальні колядки і щедрівки.

- Народний театр фольклорної пісні «Дивина», «Ой, дивноє Наворожене», Донецька область, село Єгорівка.

ВЕСНЯНКИ, ГАЇВКИ, ГАГІЛКИ, ЯГІЛКИ

- ❖ Ці пісні оспівують прихід весни, пробудження природи, поворот птахів, любов...
- ❖ В дохристиянських часах, як і в інших країнах світу ці пісні переважно теж звертають увагу на родючість (fertility).

- Народний фольклорний гурт *Калиновий цвіт*, веснівки, Донецька область, село Єгорівка.

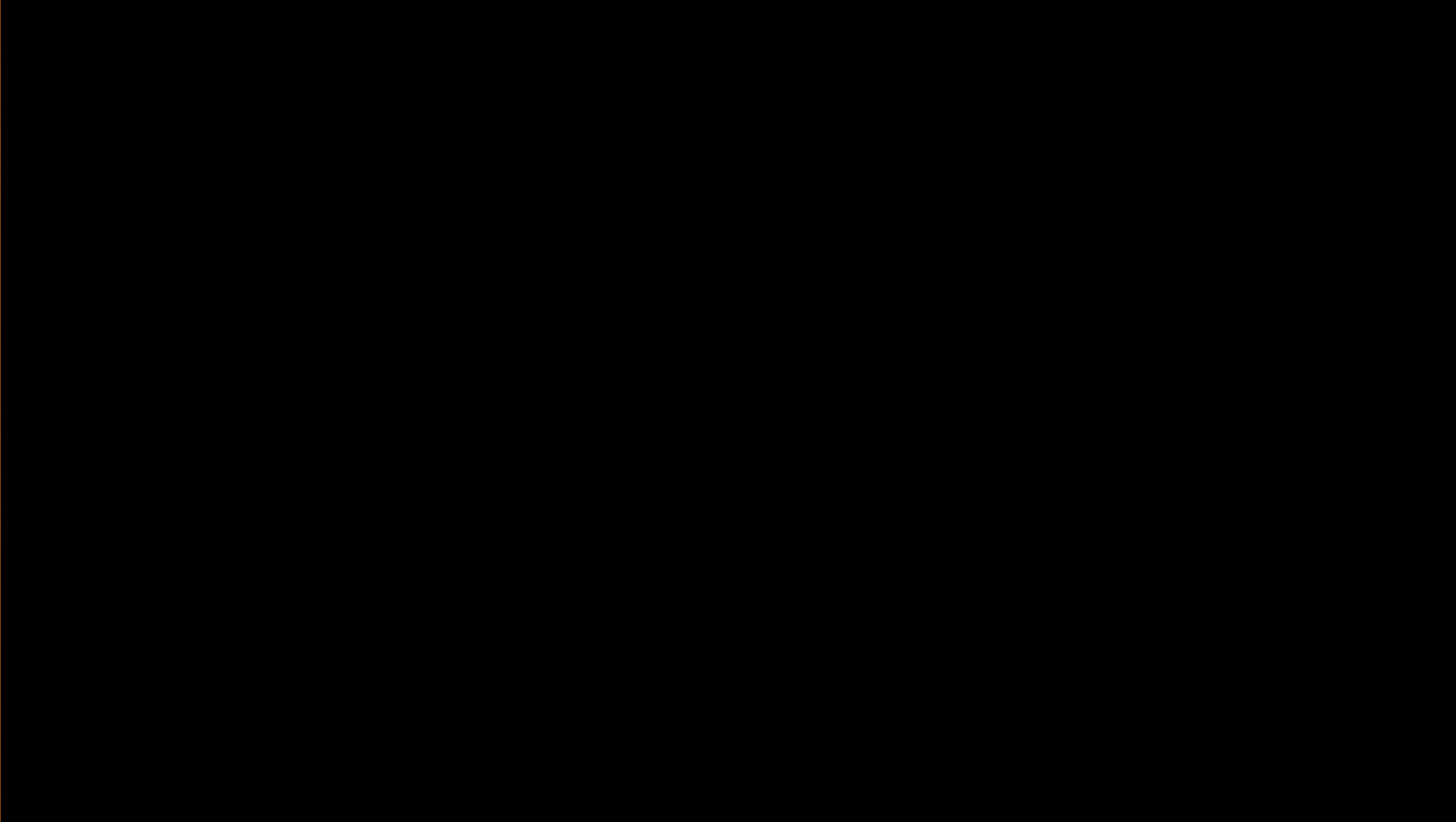
- ❖ До гаїлок, теж можна долучити «русальські» пісні, які дівата виводили в травні, перед Зеленими Святами.
- ❖ Ці пісні з частими згадками про русалок, зустрічі з ними і їх «проводи», включали теми про ворожіння з голосу зозулі, звивання вінків, про милих і нелюбів тощо.

➤ Народний фольклорний гурт *Рожаниця*, русальська пісня «*Ой, рано, рано*», Київська область.

КУПАЛЬСЬКІ ПІСНІ

- ❖ Ці пісні співають на початку літа, у день та вечір літнього сонцестояння (summer solstice).
- ❖ Пісні переважно присвячені прадавньому дохристиянському богові Купайло / Купало, який був богом любови.

➤ Ансамбель *Черемшина*, «Купала, на Йвана», 2016.

ОБЖИНКОВІ ПІСНІ

- ❖ Ці пісні співали на закінчення жнив (harvest) на полі.
- ❖ Пісні висловлюють радість за багатство урожаю (harvest) і бажають щоб наступні жнива були не менш багатими.
- ❖ Їх співали жінки і чоловіки навпереміну.

- Polyphony project: Невідома Україна, обжинкова пісня: «Обжинки, паночку, обжинки», Черкаська область, село Остіна.

ОБРЯДОВІ ПІСНІ ПОВ'ЯЗАНІ З РОДИННИМ ЖИТТЯМ

ОБРЯДОВІ ПІСНІ ПОВ'ЯЗАНІ З РОДИННИМ ЖИТТЯМ

- ❖ Переважно ці пісні пов'язані із Родинними подіями чи святами, які не пов'язані безпосередньо на річному календарі.
- ❖ До цих свят належать:
 - Весільні пісні
 - Похоронні пісні

ВЕСІЛЬНІ ПІСНІ

- ❖ Весільні пісні описують кожну подію весільного циклу окремими піснями.
- ❖ Тобто, є пісні на:
 - сватання
 - заручини
 - дівич вечір
 - плетення вінків
 - благословення батьками
 - похід до церкви
 - похід на весілля
 - весільні
 - гільце
 - наряджання молодої
 - виряджання молодого
 - покривання молодої
 - печення короваю
 - скриня
 - посад
 - застілля
 - та інші

- Polyrhony project: Невідома Україна, пісня сватання: «*Давай, мамка, павечеряєм*», Чернігівська область, село Петрушин.

❖ Головними темами пісень дівич вечора це:

- Оплакування молодої
- Розплітання коси
- Покинення родового дому

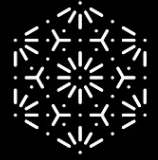
❖ Ці пісні часто співають старші жінки і незаміжні дівчата (подруги молодої) двома хорами на чергу.

➤ Ансамбль *Співограй*, Дівич-Вечір, м. Біла Церква.

- ❖ Хоча кожне село мало інші мелодії та слова, мелодії цих пісень прості, на два чи три голоси.
- ❖ Весільні пісні мінливі ритмами, та настроями залежно від обряду до якого пісня належить.

POLYPHONY
Unknown Ukraine

- Polyphony project: Невідома Україна, пісня походу молодії до молодого: «*Тище дружечки йдіте*», Полтавська область, село Піски-Радьківські.

ПОХОРОННІ ПІСНІ І ГОЛОСІННЯ

- ❖ Похоронні пісні та голосіння виводять підчас трьох днів – тобто від смерті, протягом проводів, аж до похорону з тілом небіжчика на цвинтар.
- ❖ Більше рецетативні ніж співані, ці пісні моляться за упокій душі, яле також плачуть за померлим та питають чого він/вона покинули милих (братів, сестер, дітей, чоловіка чи жінку).

POLYPHONY
Unknown Ukraine

- Polyphony project: Невідома Україна, пісня прощальна з небіжчиком: «*Остання путь*», Сумська область, село Комиші.

- *«Голосіння за братом»*
Ганна Мовчан, 1911 р.н. у с.
Жван, Вінницька область,
- Матеріали з приватного
архіву М.Пилипчак.
- Записано Марією Пилипчак
у 1984 р.

ПІДГОТОВИВ МГС. АНДРІЙ ПЕРЕКЛІТА

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА
ТОВАРИСТВА
“РІДНА ШКОЛА”
В ДЕТРОЙТІ

2019 – всі права застережені